ISSN 2958-5694 (Print)
ISSN 2958-5708 (Online)

Ғылым бар жерде - жеңіс бар!
Победа там - где наука!
Victory is where science is!

Ғылыми-білім беру журналы
Научно-образовательный журнал
Scientific and educational journal

Ұлттық Ұлан Академиясының ХАБАРШЫСЫ

№3 (61) 2026

ВЕСТНИК Академии Национальной гвардии Республики Казахстан

BULLETIN of the National Guard of the Republic of Kazakhstan

КОКСНВО

Журнал 2011 жылдан шыға бастады Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының басылымы Бас редакторы полковник А.Қ. Тоқышев

Ғылыми-білім беру журналы «Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының ХАБАРШЫСЫ» – «ВЕСТНИК Академии Национальной гвардии Республики Казахстан» Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Ақпараттандыру комитетінде тіркелген, 28 қазан 2022 ж. № KZ73VPY00058079 куәлігі.

Журнал ҚР ҒжЖБМ ҒжЖБССҚК әскери іс және қауіпсіздік бойынша негізгі қорытындыларды жариялауға, ұсынған ғылыми басылым

(2023 жылғы 28 сәуірдегі № 188 бұйрығы)

Редакцияның мекен-жайы мен телефоны: 150009, Петропавл қаласы, Ж. Қизатов к., 6. Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының академиясы.

Әскери-ғылыми орталығы Телефон: (8 7152) 50-78-88, Тел./факс: (8 7152) 50-74-83; E-mail: Vestnik@ang.edu.kz

Журнал жылына 4 рет шығарылады

Мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді

Журнал издается с 2011 года Издание Академии Национальной гвардии Республики Казахстан

Главный редактор полковник Токушев А.К.

Научно-образовательный журнал «Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының ХАБАРШЫСЫ» – «ВЕСТНИК Академии Национальной гвардии Республики Казахстан» зарегистрирован в Комитете информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан, свидетельство № KZ73VPY00058079 от 28 октября 2022 г.

Журнал рекомендован КОКСНиВО МНиВО РК для публикации основных результатов по военному делу и безопасности (Приказ № 188 от 28 апреля 2023 года)

Адрес и телефон редакции: 150009, г. Петропавловск, ул. Ж. Кизатова, 6, Академия Национальной гвардии Республики Казахстан.

Военно-научный центр. Телефон: (8 7152) 50-78-88, Тел./факс: (8 7152) 50-74-83; E-mail: Vestnik@ang.edu.kz

Журнал выходит 4 раза в год

Мнения авторов не отражают точку зрения редакции

The magazine has been published since 2011. Publication of the Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan Editor-in-chief Colonel Tokushev A.K.

The scientific and educational journal "Kazakhstan Republikasy Ultty Ultans akademiyasyny KHABARSHYSY" - "BULLETIN of the Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan" is registered with the Information Committee of the Ministry of Information and Social Development of the Republic of Kazakhstan, certificate No. KZ73VPY00058079 of October 28, 2022

The journal is recommended by KOKSNiVO MNiVO RK for the publication of the main results on military affairs and security (Order No. 188 of April 28, 2023)

Address and telephone number of the editorial office: 150009, Petropavlovsk, st. Zh. Kizatova, 6, Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan.

Military Science Center. Telephone: (8 7152) 50-78-88, Tel./Fax: (8 7152) 50-74-83; E-mail:
Vestnik@ang.edu.kz
The magazine is published 4 times a year
Authors' opinions do not reflect the opinion of the editors

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
EDITORIAL BOARD

Бас редакторлар / Главные редакторы / Chief editors

Тоқышев Артур Қалиақпарұлы, *магистр*
Токушев Артур Калиакпарович, *магистр*
Tokushev Artur Kaliakparovich, *master*

Бас редактордың орынбасарлары / Заместители главного редактора / Deputy chief editors

Альназиров Руслан Бейсекұлы, *философия (PhD) докторы*
Альназиров Руслан Бейсекович, *доктор философии (PhD)*
Alnazirov Ruslan Beisekovich, *Doctor of philosophy (PhD)*

Ғылыми редакторлар / Научные редакторы / Scientific editors

Иманов Амангелді Қалкенұлы, *педагогика ғылымдарының кандидаты*
Иманов Амангельды Калкенович, *кандидат педагогических наук*
Imanov Amangeldy Kalkenovich, *Candidate of Pedagogical Sciences*

Редакциялық алқа / Редакционная коллегия / Editorial board

Ахметов Жумабек Хатиоллаевич, *әскери ғылымдар докторы*
Ахметов Жумабек Хатиоллаевич, *доктор военных наук*
Akhmetov Zhumabek Khatiollaevich, *Doctor of Military Sciences*

Корабельников Александр Андреевич, *әскери ғылымдар докторы*
Корабельников Александр Андреевич, *доктор военных наук*
Korabelnikov Alexander Andreevich, *Doctor of Military Sciences*

Булойчик Василий Михайлович, *техника ғылымдарының докторы*
Булойчик Василий Михайлович, *доктор технических наук*
Buloychik Vasily Mikhailovich, *Doctor of Technical Sciences*

Рустамбаев Мирзаюсуп Хакимович, *заң ғылымдарының докторы*
Рустамбаев Мирзаюсуп Хакимович, *доктор юридических наук*
Rustambaev Mirzayusup Khakimovich, *Doctor of Law*

Серкпаев Мухтар Омирсерикович, *тарих ғылымдарының докторы*
Серкпаев Мухтар Омирсерикович, *доктор исторических наук*
Serkpaev Mukhtar Omirserikovich, *Doctor of Historical Sciences*

Петрусевич Аркадий Аркадьевич, *педагогика ғылымдарының докторы*
Петрусевич Аркадий Аркадьевич, *доктор педагогических наук*

Arkady Arkadyevich Petrusevich, *Doctor of Education*

Мырзалинова Алма Жәкімқызы, *педагогика ғылымдарының докторы*
Мурзалинова Алма Жакимовна, *доктор педагогических наук*
Murzalinova Alma Zhakimovna, *Doctor of Education*

Махмудов Розмет Муратович, *педагогика ғылымдарының докторы*
Махмудов Розмет Муратович, *доктор педагогических наук*
Makhmudov Rozmet Muratovich, *Doctor of Pedagogical Sciences*

Василевский Валерий Борисович, *әскери ғылымдарының кандидаты*
Василевский Валерий Борисович, *кандидат военных наук*
Vasilevsky Valery Borisovich, *Candidate of Military Sciences*

Әбжанов Бауыржан Садықұлы, *философия (PhD) докторы*
Абжанов Бауржан Садыкович, *доктор философии (PhD)*
Abzhanov Baurzhan Sadykovich, *Doctor of Philosophy (PhD)*

Батыров Марат Ескенұлы, *педагогика ғылымдарының кандидаты*
Батыров Марат Ескенович , *кандидат педагогических наук*
Batyrov Marat Eskenovich, *Candidate of Pedagogical Sciences*

Плешаков Анатолий Андреевич , *тарих ғылымдарының кандидаты*
Плешаков Анатолий Андреевич , *кандидат исторических наук*
Anatoly Andreevich Pleshakov, *Candidate of Historical Sciences*

Сартаев Жанбатыр Нұртайұлы, *медицина ғылымдарының докторы*
Сартаев Жанбатыр Нуртаевич , *доктор медицинских наук*
Sartaev Zhanbatyr Nurtaevich, *Doctor of Medical Sciences*

Корнилов Александр Александрович, *әскери ғылымдарының кандидаты*
Корнилов Александр Александрович, *кандидат военных наук*
Kornilov Alexander Alexandrovich, *candidate of military sciences*

Бектұрсынов Нұрбай Кеңесбекұлы, *философия (PhD) докторы*
Бектурсунов Нурбай Кенесбекович, *доктор философии (PhD)*
Bektursunov Nurbay Kenesbekovich, *Doctor of Philosophy (PhD)*

Алтынбеков Денис Шамильевич, *философия (PhD) докторы*
Алтынбеков Денис Шамильевич, *доктор философии (PhD)*
Altynbekov Denis Shamilievich, *Doctor of philosophy (PhD)*

Әбілмәжінов Алмаз Айтжанұлы , *философия (PhD) докторы*
Абильмажинов Алмаз Айтжанович , *доктор философии (PhD)*
Almaz Aitzhanovich Abilmazhinov, *Doctor of philosophy (PhD)*

Саркенқызы Ақмарал, *филология ғылымдарының кандидаты*
Саркенқызы Ақмарал, *кандидат филологических наук*
Sarkenқyzy Ақmaral, *Candidate of Philology*

Әлжанова Раушан Сайранқызы, *тарих ғылымдарының кандидаты*
Альжанова Раушан Сайрановна, *кандидат исторических наук*
Alzhanova Raushan Sairanovna, *Candidate of Historical Sciences*

Анцибор Елена Сергеевна, *магистр, оқытушы-зерттеуші*
Анцибор Елена Сергеевна, *магистр, преподаватель-исследователь*
Antsibor Elena Sergeevna, *research teacher, master*

Техникалық редактор / Технический редактор / Technical editor

Ағатаева Дана Серікқызы, *магистр*
Агатаева Дана Сериковна, *магистр*
Agataeva Dana Serikovna, *master*

Жауапты хатшы / Ответственный секретарь / Responsible secretary

Атығаев Жомарт Айтқұлұлы, *магистр*
Атыгаев Жомарт Айткулович, *магистр*
Atygaev Zhomart Aitkulovich, *master*

Жауапты менеджер / Ответственный за выпуск / Responsible manager

Усеинов Мейрбек Мамбетович, *магистр*
Усеинов Мейрбек Мамбетович, *магистр*
Usseinov Meirbek Mambetovich, *master*

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENTS

ҰЛТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ТЕОРИЯСЫ
ТЕОРИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
THEORY OF NATIONAL SECURITY

АБЖАНОВ Б. С. Методологические основы адаптивного противодействия террористическим угрозам в условиях цифровизации и гибридного противоборства 14

АКИМБАЕВ Е. Ж., АСИЛОВ Н. Т., ОДНОВОРЧЕНКО Д. М., ТЛЕГЕНОВ К. Н., СЕМЧЕНКО А. Г. Совершенствование учебно-материальной базы допризывной подготовки в контексте обеспечения национальной безопасности 22

АКЫЖАНОВ Р. Ж., ЯКУБОВ Р. А., КАБЫЛБЕКОВ Б. О. Роль и место национальной гвардии в противодействии современным угрозам национальной безопасности государства 35

БЕНКЕ А. А. Этические и правовые основы применения силы подразделениями Национальной гвардии Республики Казахстан: принципы соразмерности и необходимости 49

ЕРИНБЕТОВА Л. К., САТАНОВА Л. М., МАДАЛИЕВ Т. П., РЮСТЕМОВА Ж. А. Шет елдердегі қылмыстық жазалар мен балама ықпал ету шараларын салыстырмалы құқықтық зерттеу 57

ИСКАКОВ А. М. Анализ наиболее вероятных угроз национальной безопасности Республики Казахстан в современных условиях 69

КОЙШИГАРИНА Г. М., МҰҚЫШЕВ А. А. Таяу шығыс геосаясатындағы ормуз бұғазы әскери-стратегиялық маңызы туралы мәселеге 78

MATYSHEVA A. M. Establishing criminal liability for spiking: problems and prospects of legal regulation 86

МЕНДЫБАЕВА С. А., БЕНКЕ А. А. Қазақстан Республикасының жаңа конституциясы преамбуласындағы адам құқықтары мен «Әділетті Қазақстан» қағидаларының құқықтық-философиялық негіздері 97

МЫРЗАГУЛОВ Н. М., САРСЕНБАЕВА Б. Б. Оперативно-тактическая модель противодействия незаконному обороту оружия в Республике Казахстан: доказательственная цепочка, процессуальные фильтры и сетевой подход 106

СЕКЕНОВ Д. А., СЫЗДЫКОВ А. Ж., МУКАНОВ Д. Ж. Правовые механизмы противодействия экстремизму и терроризму в Казахстане: системные риски и приоритеты совершенствования 123

ТУГЕЛБАЕВ У. Е., ЖУМАТАЕВ А. Н., СМЕТОВ К. Т. Возможности использования искусственного интеллекта в правоохранительной деятельности по противодействию финансовой преступности и преступлениям, совершаемым с использованием криптовалют 131

ШАПАШЕВ М. А., АЛЬНАЗИРОВ Р. Б., КЕНЖЕБАЕВА А. М., НУРСЕИТОВ Н. Г. Ұжымдық қауіпсіздік туралы шартты ұйымдастыру форматындағы әскери-техникалық ынтымақтастықтың мазмұны және мағынасы 140

ШИДЕМОВ А. Г., МАТЫШОВА А. М. Педофильный инцест как угроза национальной безопасности: уголовно-правовые и криминологические аспекты противодействия в Республике Казахстан 151

ТАРИХ. ТАКТИКА ЖӘНЕ ЖЕДЕЛ ӨНЕР
ИСТОРИЯ. ТАКТИКА И ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО
HISTORY. TACTICS AND OPERATIONAL ART

АБДЫКУЛОВ А. А., КОЙЧЫКУЛОВ К. Ж., БАТАЛЫГИН И. А., ФЕДОСЕЕНКО К. В. Особенности тактических действий траншейной войны 163

АБИЛЬМАЖИНОВ А. А., АВЕНОВ Т. К., САРЖАНОВ К. Ж. Теоретические положения и практические рекомендации в теорию тактики национальной гвардии по вопросам управления, взаимодействия и всестороннего обеспечения 168

АЛЬЖАНОВА Р. С., МЕЙРАМОВА А. Б. Система лагерного питания в КАРЛАГЕ: нормативные предписания и практика их нарушения (по документам НКВД) 176

БАЙМАНОВ А. А. Әскери саладағы сыбайлас жемқорлықтың Генезисі мен дамуы: тарихи талдау 190

БЕЙСЕНОВ Е. А., УСЕИНОВ М. М. Философский анализ применения сил и средств Национальной гвардии Республики Казахстан при массовых беспорядках в условиях современных гибридных угроз 199

БЕКТУРСУНОВ Н. К. Опыт и практика применения иностранных войск и специальных подразделений в спецоперации 207

ДАРКЕЕВ Е. К., КАБЖАПАРОВ Б. У. Особенности тактики действий боевого разведывательного дозора в наступлении 217

ЖАМПЕИСОВ Г. Н., АБДЫКАЛЫКОВ А. Т., ИСКАКОВ А. М. Концептуальная модель пункта управления бригады Национальной гвардии Республики Казахстан в условиях современных угроз 224

КАБЖАПАРОВ Б. У. Современные подходы к ведению оборонительного боя общевойсковым подразделением 239

КОЖАГУЛОВ Н. С. Теория и практика применения военных карт 249

КУЛЬБАЕВ Ж. Ж. Внедрение и использование средств визуализации при подготовке и несении службы по охране объектов уголовно-исполнительной системы с личным составом караулов 255

КУПТИКБАЕВ Д. К. О сущности боевой мощи вооруженных сил 266

МЕЙРБЕКОВ Е. Н., НУРТАЕВ М. К., КАДИРКУЛОВ Ш. К. Современные вооруженные конфликты, их сущность и факторы возникновения 279

МОЛДАБЕКОВА Ж. А., СЕРКПАЕВ М. О. Байжігіт Жантеліұлы — тархан рода Атығай: военный предводитель и казахско-российские взаимоотношения в Северном Казахстане (1740–1760-е гг.) 286

ТОКУШЕВ А. К. Концептуальная модель органа управления временной оперативной группировки регионального командования Национальной гвардии при противодействии захвату или блокаде отдельной местности (объектов) деструктивными силами 294

ҚАБЫЛБЕКОВ Б. О. Жиынтық тактикалық топ ұғымының анықтамасын нақтылау мәселелері 306

ТЕХНИКА ЖӘНЕ ҚАРУ-ЖАРАҚ. ӘСКЕРИ ТЫЛ
ТЕХНИКА И ВООРУЖЕНИЕ. ВОЙСКОВОЙ ТЫЛ
TECHNIQUE AND ARMAMENT. MILITARY LOGISTICS

ГАЛИЕВ В. Н., ШАЯХМЕТОВ К. С., АХМЕТЖАНОВ А. С., ГАБДУЛЛИН А. А. Особенности планирования работы автобронетанковой службы в подразделениях оперативного назначения Национальной гвардии Республики Казахстан 314

КАДИРКУЛОВ Ш. К., ОСПАНОВ Ж. С., БЕКМУРЗАЕВ Б. Ж., АХМЕДОВ Д. Ш., АНЕТБАЕВ А. А. Расчеты электрических параметров БПЛА квадрокоптерного типа на кабеле- тросе 322

КЛИМОВ Э. В., ЭЧИН В. Е., БРАЛИНОВ А. А. Роль и место средств радиолокационного обнаружения в системе инженерно-технического оборудования охраны казахстанской части акватории каспийского моря 334

КАЗКЕЕВ Б. М., САРЖАНОВ К. Ж., БАЙБУСИНОВ М. Н. Снабжение подразделений территориальной обороны в условиях начального периода вооруженного конфликта: анализ украинского опыта и предложения для системы территориальной обороны Республики Казахстан 346

КОРАБАЕВ Ж. А., ГРОСКОП Р. В. В вопросах дополнения имеющейся классификации новыми классификационными признаками современных средств диагностирования систем бронетанкового вооружения 358

САЙФУДИНОВ Р. К., НИКИТЕНКО Д. В. Совершенствование методики подготовки стрелка-автоматчика 364

ТЛЕУЖАНОВ Б. М., КУЛЬБАЕВ Ж. Ж. Маныздымемлекеттік объектілерді күзету үшін қолданылатын инженерлік-техникалық күзету құралдарының ерекшеліктері 370

ШАЯХМЕТОВ К. С., ГАЛИЕВ В. Н., МАКИН А. М., ПОПОВСКИЙ С. А., МИНЧЕНКО Л. А. Роль технической разведки в техническом обеспечении во время военного конфликта в Нагорном Карабахе 376

БІЛІМ ЖӘНЕ ТӘРБИЕ ТЕОРИЯСЫ МЕН ӘДІСТЕМЕСІ
ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ
THEORY AND METHODOLOGY OF EDUCATION AND UPBRINGING

АЛЬНАЗИРОВ Р. Б., АКИМБАЕВ Е. Ж., ШАПАШЕВ М. А., АЛТЫНБЕКОВ Д. Ш., КЕНЖЕБАЕВА А. М. Научно-технологическая платформа как эффективность повышения инновационной деятельности научно-исследовательских работ в высшем военном учебном заведении 383

АТЫГАЕВ Ж. А. Теоретико-методологические основы научно-методического сопровождения преподавателей в условиях цифровой трансформации высшего военного образования 400

БАЛТАБЕКОВ А. С., ИМИРОВ С. К. Правовая культура и правосознание офицера национальной гвардии в архитектонике современного государства: теоретико-прикладной аспект 409

БЕЛЯЛОВ Р. Д. Теоретическая модель и формула интегральной оценки дисциплинированности военнослужащих национальной гвардии республики казахстан 416

ГРИШМАНОВ Р. В., ЗЕРНОВ Д. Ю., НУСУПОВ М. Т., МУЛЬДИНОВ Р. Т. Организационно-педагогические условия формирования у курсантов навыков оперативного реагирования в процессе физической подготовки 426

ДАКЕНОВ К. М., МУХАМЕТЖАНОВ А. М., КОРОСТЕЛЕВА Н. А. Оценка психологической и психофизиологической готовности курсантов к действиям в чрезвычайных ситуациях 434

ЕГОРОВ В. С., ХАСЕНОВ К. А. Научно-методические основы развития системы обучения тактике служебно-боевого применения курсантов академии Национальной гвардии Республики Казахстан 444

ЕЛЬЖАНОВ Д. Ш., ФАЙЗУЛИН А. К., КАРАЕВ У. Т., НУРГОЖАНОВА А. С. Әскери қызметшілердің дене дамуы мен еңбек өтімін арттыру теориясы мен практикасы 450

ИМАЖАНОВА Г. С. Ішкі істер органдарындағы тәрбие процесі қызметкерлердің құқыққа қайшы мінез-құлқының алдын алу факторы ретінде 459

ИМАНОВ А. К. Трансформация методов тактико-специальной подготовки подразделений в условиях цифровизации военного образования 467

ЛОГВИНЕНКО Д. В., АТЫГАЕВ Ж. А. Состояние и тенденции развития научно-методического сопровождения педагогических кадров в технологически насыщенной образовательной среде военного вуза 479

МОЛДАЗЫМ Н. М., ИСАБЕКОВ М. К., КЕУЕНОВ К. Т. Международные подходы к формированию профессиональных компетенций сотрудников органов государственного контроля в условиях цифровизации автомобильных пунктов пропуска 491

МУЛЬДИНОВ Р. Т., ГРИШМАНОВ Р. В., АРЖАКОВ В. В., МУЛЬДИНОВА Э. С. Іссапарлар кезеңінде шектеулі қозғалыс белсенділігі жағдайында рекреациялық жаттығуларды қалыптастыру әдістемесі 506

МУХАМЕТЖАНОВ А. М., КАБАКОВ Н. Д., АТИШЕВ М. М., ДАКЕНОВ К. М. Психофизиологические механизмы адаптации курсантов национальной гвардии республики казахстан к повышенной учебно-служебной нагрузке 513

НУЖИН А. В. Интеллектуальные обучающие системы на основе нейросетей в подготовке курсантов продовольственного обеспечения 521

НУСУПОВ М. Т. Исследования антропометрических показателей, двигательной подготовленности и их важности в борьбе дзюдо 528

СИДИКОВ Б. С., ИМИРОВ С. К. Цифровизация управления воспитательной и идеологической работой в боевой обстановке 535

ТАЛАСОВ М. К., АКБЕРГЕН А. , АСИЛОВ Н. Т. Система дисциплинарных мер в отношении военнослужащих: опыт вооружённых сил турции 545

ТУРТАЕВ А. К. Профилактика профессионального выгорания у военнослужащих Национальной гвардии Республики Казахстан: современное состояние и практические решения 558

ТУРУНТАЕВА А. А., САРСЕКОВ Б. С. Әскери құқық пен тәртіптің түсінігі мен қызметтерін құқықтық талдаудың өзектілігі 566

ТЕЛЕУЖАНОВ С. К., АЛДИЯРОВ Е. Т., КАЛИЕВ Б. А. Әскери қызметшілердің жеке өмірі қылмыстық-құқықтық қорғаудың объектісі ретінде 576

ӘОЖ: 355.42.001
ҒТАМР: 78.01.01

ҚАБЫЛБЕКОВ Б.О.

Қазақстан Республикасы Ұлттық қорғаныс университеті Ұлттық ұлан факультеті жедел өнер және тактика кафедрасының аға оқытушысы, полковник, Астана қаласы.

ЖИЫНТЫҚ ТАКТИКАЛЫҚ ТОП ҰҒЫМЫНЫҢ АНЫҚТАМАСЫН НАҚТЫЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Андатпа. Мақалада жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларды жою кезінде жиынтық тактикалық топты ұйымдастыру мен қолдануды регламенттейтін ұғымдық аппаратты жетілдіру мәселелері қарастырылған. «Жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу тактикасы» оқу құралында берілген қолданыстағы анықтамаға талдау жүргізіліп, оның ұйымдастырушылық-тактикалық белгілердің толық ашылмауы және тартылатын күштер мен құралдардың құрамын айқындаудағы бірмәнділіктің болмауына байланысты кемшіліктері анықталды. Жедел жағдайдың сипаты мен қойылған міндеттерге қарай өзге әскерлерді, әскери құралымдарды және арнайы қызметтерді тарту мүмкіндігін көздейтін ведомствоаралық тәсілді қолдану қажеттілігі негізделді. Жиынтық тактикалық топ ұғымының функционалдық мақсатын, уақытша құрылу сипатын, бірыңғай басқару жүйесін және нақты жауынгерлік міндетті орындауға бағытталғанын қамтитын авторлық редакциясы ұсынылды. Ұғымды нақтылау нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіруге, ведомствоаралық өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыруға және арнайы операцияларды басқаруды ұйымдастыруды жетілдіруге ықпал ететіні туралы қорытынды жасалды.

Түйінді сөздер: жиынтық тактикалық топ, жаппай тәртіпсіздіктер, әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдай, арнайы операция, ведомствоаралық өзара іс-қимыл.

КАБЫЛБЕКОВ Б.О.

Старший преподаватель кафедры оперативного искусства и тактики факультета Национальной гвардии Национального университета обороны Республики Казахстан, полковник, город Астана.

К ВОПРОСУ УТОЧНЕНИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЕ СВОДНОЙ ТАКТИЧЕСКОЙ ГРУППЫ

Аннотация. В статье рассматриваются актуальные вопросы совершенствования понятийного аппарата, регламентирующего организацию и применение сводной тактической группы при пресечении массовых беспорядков и ликвидации чрезвычайных ситуаций социального характера. Проведен анализ действующего определения, содержащегося в учебном пособии «Тактика действий по пресечению массовых беспорядков», выявлены его ограничения, связанные с отсутствием организационно-тактических признаков и неоднозначностью определения состава привлекаемых сил и средств. Обоснована необходимость применения межведомственного подхода, предусматривающего возможность привлечения иных войск, воинских формирований и специальных служб в зависимости от характера оперативной обстановки и поставленных задач. Предложена авторская редакция понятия «сводная тактическая группа», отражающая её функциональное назначение, временный характер формирования, единое управление и целевую направленность. Сделан вывод о том, что уточнение данного понятия будет способствовать

совершенствованию нормативного регулирования, повышению эффективности межведомственного взаимодействия и организации управления специальными операциями.

***Ключевые слова**:* сводная тактическая группа, массовые беспорядки, чрезвычайная ситуация социального характера, спецоперация, межведомственное взаимодействие.

KABYLBEKOV B.O.

Senior Lecturer, Department of Operational Art and Tactics, Faculty of the National Guard of the National University of Defense of the Republic of Kazakhstan, Colonel, Astana.

TOWARDS CLARIFYING THE DEFINITION OF A COMPOSITE TACTICAL GROUP

***Annotation**.* The article examines current issues related to improving the conceptual framework governing the organization and employment of a composite tactical group during the suppression of mass riots and the localization of social emergencies. An analysis of the existing definition provided in the training manual “Tactics of Actions for Suppression of Mass Riots” was conducted, revealing its limitations associated with the insufficient reflection of organizational and tactical characteristics and ambiguity in determining the composition of involved forces and resources. The necessity of applying an interagency approach is substantiated, which provides for the involvement of other troops, military formations, and special services depending on the nature of the operational situation and assigned tasks. An author’s version of the definition of a “composite tactical group” is proposed, reflecting its functional purpose, temporary nature of formation, unified command system, and focus on the accomplishment of a specific combat mission. It is concluded that clarification of this concept will contribute to improving regulatory frameworks, enhancing interagency cooperation, and increasing the effectiveness of special operations management.

***Keywords**:* consolidated tactical group, riots, social emergency, special operation, interdepartmental interaction.

Мақалада жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларды жою кезінде жиынтық тактикалық топты ұйымдастыру мен қолдануды регламенттейтін ұғымдық аппаратты жетілдіру мәселелері қарастырылған. «Жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу тактикасы» оқу құралында берілген қолданыстағы анықтамаға талдау жүргізіліп, оның ұйымдастырушылық-тактикалық белгілердің толық ашылмауы және тартылатын күштер мен құралдардың құрамын айқындаудағы бірмәнділіктің болмауына байланысты кемшіліктері анықталды. Жедел жағдайдың сипаты мен қойылған міндеттерге қарай өзге әскерлерді, әскери құралымдарды және арнайы қызметтерді тарту мүмкіндігін көздейтін ведомствоаралық тәсілді қолдану қажеттілігі негізделді. Жиынтық тактикалық топ ұғымының функционалдық мақсатын, уақытша құрылу сипатын, бірыңғай басқару жүйесін және нақты жауынгерлік міндетті орындауға бағытталғанын қамтитын авторлық редакциясы ұсынылды. Ұғымды нақтылау нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіруге, ведомствоаралық өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыруға және арнайы операцияларды басқаруды ұйымдастыруды

жетілдіруге ықпал ететіні туралы қорытынды жасалды.

Түйінді сөздер: *жиынтық тактикалық топ, жаппай тәртіпсіздіктер, әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдай, арнайы операция, ведомствоаралық өзара іс-қимыл.*

Кіріспе. Бүгінгі таңда әлемде «гибридті» күрес әдістерін қолдану елдердегі жағдайды тұрақсыздандыру мақсатында әскери-саяси және әскери-стратегиялық мақсаттарға қол жеткізудің негізгі тәсілдерінің біріне айналды және халықаралық саясатты түсіну жүйесіне берік енді.

Әлемдегі саяси жағдайдың орта мерзімді перспективадағы даму болжамдары жекелеген мемлекеттерде конституциялық құрылысты және әлемдік тәртіпті өзгерту мақсатында шиеленістің күшеюі, тұрақсыздық ошақтарының кеңею үрдістерінің бар екендігін көрсетеді.

Сонымен қатар, «гибридті» күрес әдістерінің құрамдас бөліктерінің бірі болып, әлеуметтік осал топтардың өкілдерін тартумен, ұлттық-этникалық негіздегі наразылық акциялары мен жаппай тәртіпсіздіктермен қатар жүретін, «түрлі-түсті революция» деп аталатын құбылыс табылады.

Мысалы, соңғы оқиғаларды талдау жақын және алыс шетел мемлекеттерінде наразылық акциялары мен жаппай тәртіпсіздіктердің жиілегенін көрсетеді, оларды тоқтату барысында бірқатар кемшіліктер анықталып, құқық тәртібін қамтамасыз ету күштері жеке құрамының кәсіби даярлық деңгейі айқындалды.

Мемлекеттің тұтастығы мен қол сұғылмаушылығын, сондай-ақ азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, қылмыстық және өзге де құқыққа қайшы қол сұғушылықтардың жолын кесу, құқықтық тәртіпті сақтау мақсатында Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары мен Ұлттық ұланына ерекше міндеттер жүктеледі [1].

Жүктелген міндеттерді сапалы орындау мақсатында жаппай тәртіпсіздіктерді оқшаулау және жолын кесу кезінде полиция қызметкерлері мен Ұлттық ұлан әскери қызметшілерінің сенімді және үйлесімді іс-қимылдарын қамтамасыз ету үшін олардың психологиялық, кәсіби және тактикалық-арнайы даярлығына ерекше назар аударылады.

Сонымен қатар, әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларға ден қою және жаппай тәртіпсіздіктерді тоқтату бойынша арнайы операцияларды жүргізу кезінде ведомствоаралық өзара іс-қимылдың рөлі артып отырғанына қарамастан, қазіргі уақытта «жиынтық тактикалық топ» ұғымын анықтауға қатысты бірыңғай ғылыми негізделген тәсіл қалыптаспаған. Қолданыстағы нормативтік және оқу-әдістемелік материалдар оның мәнін, ұйымдастырушылық-тактикалық белгілерін, қалыптастыру тәртібін, тартылатын күштер мен құралдардың құрамын, сондай-ақ қойылған міндеттерді орындау барысында басқару ерекшеліктерін толық көлемде ашпайды.

Бұл анықсыздық әртүрлі мемлекеттік органдар мен әскери құралымдардың жиынтық тактикалық топтарды құру және қолдану тәртібін әртүрлі түсінуіне әкелуі мүмкін, бұл өз кезегінде жедел жағдай күрделенген кезде арнайы операцияларды жүргізу барысында басқарудың тиімді үлгілерін әзірлеуді және өзара іс-қимылды ұйымдастыруды қиындатады.

Зерттеудің мақсаты - жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларды оқшаулау бойынша арнайы операцияларды ұйымдастыру мен жүргізуге қатысты «жиынтық тактикалық топ» ұғымын жетілдіру қажеттілігін ғылыми тұрғыдан негіздеуден, сондай-ақ күштер мен құралдарды қолданудың қазіргі жағдайларын, ведомствоаралық өзара іс-қимыл, бірыңғай басқару қағидаттарын және қызметтік-жауынгерлік міндеттерді орындау ерекшеліктерін ескеретін осы анықтаманың авторлық редакциясын әзірлеуден тұрады.

Зерттеудің міндеттері:

1 Оқу-әдістемелік материалдарда қамтылған «жиынтық тактикалық топ» ұғымының қолданыстағы анықтамасына талдау жүргізу.

2 Әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларға ден қоюдың қазіргі заманғы жағдайларын ескере отырып, «жиынтық тактикалық топ» ұғымын жетілдіру қажеттілігін негіздеу және оның мазмұнын нақтылау бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Зерттеу материалдары ретінде қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, ішкі істер органдарының, Ұлттық ұланның қызметі және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларға ден қоюды ұйымдастыру мәселелерін реттейтін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілері, сондай-ақ жаппай тәртіпсіздіктерді тоқтату кезінде құқық тәртібін қамтамасыз ету күштерінің іс-қимыл тактикасын регламенттейтін оқу-әдістемелік материалдар пайдаланылды. Талдаудың негізгі көзі ретінде «Жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу бойынша іс-қимылдар тактикасы» оқу құралы қолданылды, онда жиынтық тактикалық топты қалыптастырудың анықтамасы мен негізгі тәсілдері қамтылған.

*Негізгі бөлім.*Жаппай тәртіпсіздіктерді қалалық жағдайларда және елді мекендерде тоқтату және жою бойынша арнайы операцияға қатысу үшін жиынтық (тактикалық) тактикалық топ құрылады.

«Жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу бойынша іс-қимылдар тактикасы» оқу құралына сәйкес жиынтық тактикалық (тактикалық) топ – Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының қызметкерлері мен Ұлттық ұлан әскери қызметшілерінен қалыптастырылады [2]. Сонымен бірге, оның мазмұндық мәні осы құрылымның негізгі ұйымдастырушылық-тактикалық белгілерін, атап айтқанда, құрылуының уақытша сипатын, нақты міндетті орындауға бағытталуын, бірыңғай командалық

басқару мен басқару жүйесінің болуын, сондай-ақ қойылған міндет орындалғаннан кейін немесе жедел жағдай өзгерген кезде тарату немесе қайта ұйымдастыру мүмкіндігін толық ашпайды.

Бұл ретте жиынтық тактикалық топты құрудың басты мақсаты – нақты жауынгерлік операцияны немесе тактикалық міндетті барынша тиімді орындау үшін қажетті күштер мен құралдарды біріктіру болып табылады.

«Жиынтық тактикалық топ» термині әскери тәжірибеде сипаттамалық ұғым ретінде қолданылатынын және нақты мемлекеттің қарулы күштерінде әрдайым ресми штаттық ұйымдастырушылық бірлік болып табылмайтынын атап өткен жөн [3]. Оның нақты мазмұны мемлекетке және әскери доктринаға байланысты әртүрлі болуы мүмкін.

Оқу құралының қолданыстағы редакциясы «жиынтық тактикалық (тактикалық) топ» ұғымының мазмұнын толық ашуды қамтамасыз етпейді, бұл тартылатын күштер мен құралдардың құрамына қатысты оны әртүрлі түсіндіруге мүмкіндік береді. Атап айтқанда, анықтама жиынтық тактикалық топты тек ішкі істер органдарының қызметкерлері мен Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери қызметшілері құрамымен шектейді, ал қазіргі әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайларға ден қою жағдайлары неғұрлым кең ведомствоаралық тәсілдің қажеттілігін көрсетеді. Тәжірибе көрсеткендей, мұндай төтенше жағдайлардың ауқымы, сипаты және даму динамикасы айтарлықтай ерекшеленуі мүмкін, бұл тек ішкі істер органдары мен Ұлттық ұлан күштерін ғана емес, сондай-ақ өз құзыреті шегінде басқа да әскерлерді, әскери құралымдарды, арнайы және авариялық-құтқару қызметтерін тарту қажеттілігін туындатады.

Әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлардың даму сценарийлерінің әртүрлілігі оларды оқшаулау және салдарын жою үшін күштер мен құралдардың бірыңғай құрамын қолдану мүмкіндігін жоққа шығарады. Осыған байланысты жиынтық тактикалық топтың құрамы қалыптасқан жедел жағдайдың сипатына, қауіп деңгейіне, қойылған міндеттердің ауқымына және әртүрлі күштер мен құралдарды кешенді қолдану қажеттілігіне қарай айқындалуы тиіс [4]. Осыған орай, жиынтық тактикалық топтың мәнін анықтау кезінде оның ведомстволық тиесілігіне емес, қажетті күштер мен құралдарды бірыңғай басшылықпен біріктіру арқылы нақты қызметтік-жауынгерлік міндетті орындау үшін құрылатын уақытша ұйымдастырушылық-тактикалық қалыптастыру ретіндегі функционалдық мақсатына баса назар аударған жөн.

Жоғарыда баяндалғандарды негізге ала отырып, біз *жиынтық тактикалық топтың келесідей анықтамасын ұсынамыз* — бұл нақты жауынгерлік міндетті орындау үшін бірыңғай командалық басқару негізінде құрылған әртүрлі әскер

тектері мен арнайы қызметтер бөлімшелерінің уақытша қалыптастырылған бірлестігі.

Ұсынылып отырған анықтама редакциясы әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде қойылған міндеттерді орындау үшін қажетті күштер мен құралдардың құрамын нақты анықтауға, сондай-ақ арнайы операцияға басшылықты жүзеге асыратын субъектіні айқындауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, осы ұғымның мазмұнын нақтылау оны құқық қолдану және ұйымдастырушылық-басқару қызметінде біркелкі түсінуді және қолдануды қамтамасыз етеді.

Осылайша, ұғымның нақты және ғылыми тұрғыдан негізделген тұжырымдалуы нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру үшін әдіснамалық негіз қалыптастырады, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен өзге де уәкілетті субъектілердің әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлар туындаған кезде басқарудың оңтайлы моделін әзірлеуіне ықпал етеді. Бұл, өз кезегінде, күштер мен құралдарды қолданудың ұтымды тәртібін айқындауға, ведомствоаралық өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыруға, басқару органдарының өкілеттіктерін ажыратуға және төтенше жағдайды уақтылы оқшаулау мен реттеу үшін қажетті жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 10 қаңтардағы № 274-V ҚРЗ «Қазақстан Республикасының Ұлттық ұланы туралы» Заңы.
2. Жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу бойынша іс-қимылдар тактикасы: оқу құралы. – Нұр-Сұлтан: ҰҰҚ, 2020. – 123 б.
3. Әбілмәжінов А.А. Ұжымдық қауіпсіздік өңіріндегі жедел ден қоюдың ұжымдық күштері құрамында Ұлттық ұлан бөлімшелерін қолдануға даярлау: PhD докторы диссертациясы: 6D100000. – Астана, 2022. – 230 б. – Инв. №14829.
4. Жәмпейісов Ғ.Н. Билікті күшпен басып алуға бағытталған іс-әрекеттер кезінде төтенше жағдайдың құқықтық режимін қамтамасыз ету бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының өңірлік қолбасшылығы әскери жедел тобының қызметтік-жауынгерлік қызметі: PhD докторы диссертациясы: 6D100000. – Нұр-Сұлтан, 2016. – 202 б. – Инв. №1394.

REFERENCES:

1. Qazaqstan Respublikasynyng 2015 zhylghy 10 qangtardaghy № 274-V QRZ «Qazaqstan Respublikasynyng Ulttyq ulany turaly» Zangy.
2. Zhappay tartipsizdikterding zholyn kesu boyynsha is-qimyldar taktikasy: oqu quraly. – Nur-Sultan: UUQ, 2020. – 123 b.
3. Abilmazhinov A.A. Uzhymdyq qauipsizdik ongirindegi zhedel den qoyudyng uzhymdyq kushteri quramynda Ulttyq ulan bolimshelerin qoldanugha dayarlau: PhD doktory

dissertatsiyasy: 6D100000. – Astana, 2022. – 230 b. – Inv. №14829.

4. Zhampeyisov Gh.N. Bilikti kushpen basyp alugha baghyttalghan is-areketter kezinde totenshe zhaghdaydyng quqyqtyq rezhimin qamtamasyz etu boyynsha Qazaqstan Respublikasy Ulttyq ulanynyng ongirlik qolbasshylyghy askeri zhedel tobynyng qyzmettik-zhauyngerlik qyzmeti: PhD doktory dissertatsiyasy: 6D100000. – Nur-Sultan, 2016. – 202 b. – Inv. №1394.

Журнал 2011 жылдан шыға бастады Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының басылымы Бас редакторы полковник А.Қ. Тоқышев

Ғылыми-білім беру журналы «Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының ХАБАРШЫСЫ» – «ВЕСТНИК Академии Национальной гвардии Республики Казахстан» Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Ақпараттандыру комитетінде тіркелген, 28 қазан 2022 ж. № KZ73VPY00058079 куәлігі.

Журнал ҚР ҒжЖБМ ҒжЖБССҚК әскери іс және қауіпсіздік бойынша негізгі қорытындыларды жариялауға, ұсынған ғылыми басылым

(2023 жылғы 28 сәуірдегі № 188 бұйрығы)

Редакцияның мекен-жайы мен телефоны: 150009, Петропавл қаласы, Ж. Қизатов к., 6. Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының академиясы.

Әскери-ғылыми орталығы Телефон: (8 7152) 50-78-88, Тел./факс: (8 7152) 50-74-83; E-mail: Vestnik@ang.edu.kz

Журнал жылына 4 рет шығарылады

Мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді

Журнал издается с 2011 года Издание Академии Национальной гвардии Республики Казахстан

Главный редактор полковник Токушев А.К.

Научно-образовательный журнал «Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының ХАБАРШЫСЫ» – «ВЕСТНИК Академии Национальной гвардии Республики Казахстан» зарегистрирован в Комитете информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан, свидетельство № KZ73VPY00058079 от 28 октября 2022 г.

Журнал рекомендован КОКСНиВО МНиВО РК для публикации основных результатов по военному делу и безопасности (Приказ № 188 от 28 апреля 2023 года)

Адрес и телефон редакции: 150009, г. Петропавловск, ул. Ж. Кизатова, 6, Академия Национальной гвардии Республики Казахстан.

Военно-научный центр. Телефон: (8 7152) 50-78-88, Тел./факс: (8 7152) 50-74-83; E-mail: Vestnik@ang.edu.kz

Журнал выходит 4 раза в год

Мнения авторов не отражают точку зрения редакции

The magazine has been published since 2011. Publication of the Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan Editor-in-chief Colonel Tokushev A.K.

The scientific and educational journal "Kazakhstan Republikasy Ultty Ultans akademiyasyny KHABARSHYSY" - "BULLETIN of the Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan" is registered with the Information Committee of the Ministry of Information and Social Development of the Republic of Kazakhstan, certificate No. KZ73VPY00058079 of October 28, 2022

The journal is recommended by KOKSNiVO MNiVO RK for the publication of the main results on military affairs and security (Order No. 188 of April 28, 2023)

Address and telephone number of the editorial office: 150009, Petropavlovsk, st. Zh. Kizatova, 6, Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan.

Military Science Center. Telephone: (8 7152) 50-78-88, Tel./Fax: (8 7152) 50-74-83; E-mail: Vestnik@ang.edu.kz

The magazine is published 4 times a year

Authors' opinions do not reflect the opinion of the editors

Басуға 28.08.2026 ж. қол қойылды. Форматы 60х84/8
Офсет басылымы. Офсет қағазы. 34,8 есепті баспа табағы.
Таралымы 25 дана.

Баспахананың мекен-жайы: 150009, Петропавл қ., Ж. Кизатов к., 6,
Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясы
Әскери-ғылыми орталығы

Подписано в печать 28.08.2026 г. Формат 60х84/8
Печать офсетная. Бумага офсетная. Уч.-изд. л. 34,8 п.л. Тираж 25 экз.

Адрес типографии: 150009, г. Петропавловск, ул. Ж. Кизатова, 6,
Академия Национальной гвардии Республики Казахстан
Военно-научный центр